

In memoriam dr. Balogh Jolán (1900–1988)

Marija Šercer

Rodila se 1900. godine u Budimpešti. Studij povijesti umjetnosti i arheologije završila je 1923. godine kod prof. Antuna Heklera *summa cum laude*. Od 1924. do 1928. godine bila je na studijskom usavršavanju, većim dijelom u Italiji. Godine 1924. postala je znanstvenim suradnikom Muzeja lijepih umjetnosti (Szépművészeti Múzeum) u Budimpešti, a od 1935. do 1967. vodila je Odjel rane plastike. Zbirku je uspjela udvostručiti novim nabavkama i preuzimanjem predmeta drugih budimpeštanskih muzeja. Na taj način, Odjel rane plastike postao je jednim od značajnijih u Evropi s prikazom razvoja evropske skulpture od 4. do kraja 18. stoljeća. Zbirka je prvi put otvorena za javnost 1935. godine postavljena po novim muzeološkim principima, a nakon II. svjetskog rata ponovno je otvorena 1950. godine. Rezultate rada na znanstvenoj obradi zbirke objavila je u mnogim inozemnim i mađarskim znanstvenim publikacijama. Značajnije atribucije vezane su uz imena Riccija, Verocchija, A. Pisana, Algardi i Aspettija. Uz ranije kataloge, 1975. godine objavila je kompletno obrađenu zbirku u dva sveska pod nazivom »Katalog inozemnih djela Muzeja lijepih umjetnosti u Budimpešti«.

Uz muzejsku djelatnost veći dio života posvetila je istraživanju ugarske renesanse. Već je 1928. godine objavila rezultate svojih arhivskih istraživanja pod nazivom: »Contributi alla Storia delle relazioni d'Arte e di cultura tra Milano e l'Ungheria«. Desetljeća njezina predanog rada upotpunila su otkrića novih spomenika na području Mađarske kojima je uspjela pobiti pogrešnu tvrdnju da je kultura renesanse ograničena samo na dvor Matije Korvina (1458–1490). Njezini radovi dokazuju da se rana renesansa na području zapadne, gornje Ugarske i Erdelja nastavila i poslije 1526. godine sve do razdoblja kasne renesanse. Ona je u mađarsku povijest umjetnosti uvela

pojam »erdeljske renesanse« koja se po njezinim istraživanjima odlikuje vlastitim karakteristikama. Na zanimljiv način ukazala je na kontinuitet renesansnih motiva u mađarskoj narodnoj umjetnosti (Narodna umjetnost i historijski stilovi, Néprajzi Értésítő, XLIX, 1967).

Kruna njezine djelatnosti bila je izložba priređena 1982. u Schallaburgu a potom u Budimpešti, pod nazivom »Matija Korvin i renesansa u Ugarskoj«. Dr. Balogh Jolán davne je 1967. godine boravila kratko vrijeme u Zagrebu i obišla institucije u kojima je bilo za nju zanimljive građe. Stoga je na izložbu otpremljena iluminirana darovnica Matije Korvina Nikoli Bánffyju od Lendave iz 1481 (Arhiv Hrvatske), grb Sigismunda Ernusztza iz 1488. i dio hreljinskog tabernakla iz 1491 (oba iz Povijesnog muzeja Hrvatske). U pozamašnom katalogu izložbe (Schallaburg '82, Matthias Corvinus und die Renaissance in Ungarn) nalaze se uz ostale tekstove tri njezina znanstvena priloga: »Likovni prikazi kralja Matije«, »Ugarski mecene renesanse« i »Umjetnost renesanse u Ugarskoj« te brojne kataloške jedinice. Hreljinski tabernakl (kat. br. 354) pripisala je »majstoru mramornih Madona« Giovanniju Ricciju. Uz podatke o majstoru i uz analizu njegovih djela navodi da je imao mnogobrojne suradnike, među kojima se 1480. nalazio jedan Dalmatinac »Valentinus di Giorgi de partibus Dalmatiae«. Utjecaj Riccijeva stila i kompozicije vidi i u reljefima iz Orebića i Bribira (str. 385, 386). Izložba je rezultirala još jednim otkrićem. Minijature Privilegija grada Iloka iz 1525. pripisala je dr. Balogh mladom Juliju Kloviću, čime se Muzej grada Iloka osobito ponosi. Taj podatak unijela je već i u spomenuti katalog (kat. br. 592), a objavila je i u zasebnom radu pod naslovom »Julije Klović u Ugarskoj« (*Művészettörténeti Értésítő*, 1983, XXXII, 3, 129–142). Smatrala je da je to otkriće neprijeporan

dokaz da Julije Klović nije autor renesansnih minijatura zagrebačkog Bakač-Erdödyjevog misala (vidi prikaz u Peristilu, 29/1986, 173-174). U tekst »O talijanskim nacrtima i ugarskim gradnjama kasne renesanse« (Acta Technica Academiae Scientiarum Hungaricae, tomus 77 (1-3), 13-93, 1974) uvrstila je tlocrt dvorca u Belju podignut krajem 17. ili početkom 18. stoljeća na način poznat kao »curia fortificata«. U istom djelu nalazi se tlocrt Karlovca Martina Stiera (oko 1650) i snimak iz zraka (snimljen 1965) na kojem se jasno vidi šesterokraki obrambeni pojas.

Bibliografija njezinih radova objavljena je 1969. u Acta Historiae Artium, a 1975. u Ars Hungarica. 1982. godine objavljena je publikacija o utvrđi Várad (Varadinum) u dva sveska. Godine 1985. izdani su njezini tekstovi o klesarskim radionicama u Kolozsváru (Cluj) i sintetičko djelo »Kralj Matija i umjetnost« (Mátyás király és a művészet, Budapest, 1985).

Dr. Balogh Jolán bila je izuzetan znanstvenik međunarodne reputacije, široke kulture i velikog znanja. Za nas koji smo je poznavali bila je plemenit i drag čovjek.